

Nr 682

Av herr Kaijser, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 17 juni 1938 (nr 318) om avbrytande av havandeskap.

Den tragedi som vållats av neurosedynskadorna har upprört oss alla. Den har framkallat en varm medkänsla med alla dem som drabbats av denna olycka, föräldrar såväl som nyfödda barn. Det är en ytterligt angelägen uppgift att göra allt för att förhindra ett upprepanande av en sådan olycka. Tidigare hade man endast mycket ofullständiga kunskaper om att missbildningar kunde uppkomma till följd av skadeverkningar som träffar fostret under dess utveckling i moderlivet. Neurosedyntragedien har på ett skrämmande och brutalt sätt mycket påtagligt vidgat våra kunskaper. Man kan inte undgå att fråga sig om även andra observerade missbildningar, som hittills betraktats mest som exempel på naturens nyckfullhet, i själva verket i vissa fall haft en liknande orsak.

En upprustning av den statliga läkemedelskontrollen har föreslagits och kommer endera dagen att beslutas. Det är en viktig åtgärd för att förhindra olyckor av detta slag. Viktigt är också en restriktiv läkemedelsförskrivning under havandeskapet och då alldeles särskilt under dess första del. I Kungl. Maj:ts proposition nr 100 föreslås därjämte en utvidgning av indikationerna för utförande av legal abort, så att en sådan skall få utföras »när med skäl kan antagas att det väntade barnet på grund av skador under fosterstadiet kommer att lida av svårartad sjukdom eller svårt lyte».

I propositionen nämns, förutom skador av neurosedyn, dels sådana som uppkommit om modern haft röda hund (rubeola) under grossessen, dels vissa allvarliga sjukdomstillstånd vid ogynnsam kombination av föräldrarnas blodgrupper och dels röntgenskador. Enligt redan nu gällande lagbestämmelser gjordes i anslutning till en epidemi av röda hund 1951—1952 avbrytande av havandeskapet efter vederbörligt tillstånd i 276 fall. Vid ogynnsam blodgruppskombination gavs tillstånd till avbrytande av havandeskapet i 9 fall, därav i 4 fall på medicinsk indikation, under år 1961. Hittills har i Sverige enligt propositionen något avbrytande av havandeskapet på grund av risk för strålskador icke beviljats ehuru ansökningar förekommit.

Neurosedynet drogs in för drygt ett år sedan, och med den publicitet som omgivit neurosedyntragedien är det osannolikt att detta läkemedel i fortsättningen kan bli orsak till skador. Även om förtärande av även relativt små mängder av detta preparat i 5:e—6:e graviditetsveckan medför en risk för allvarlig skelettdeformitet hos fostret som av olika författare skattats till

mellan 20 och 50 %, synes man icke behöva räkna med denna risk i framtiden, utom i de (ej endast hypotetiska) fall, där modern avsiktligt önskar skada fostret och lyckas komma över några neurosedyntabletter.

Rubeolainfektionens betydelse för uppkomsten av fostermissbildningar har ingående undersökts av doktor R. Lundström. Han fann risken för allvarliga skador efter en rubeolainfektion under de tre första månaderna uppgå till omkring 10 %. Lundström framhåller vissa åtgärder som önskvärda, däribland obligatorisk anmälningsplikt vid fall av röda hund, profylaktisk behandling med gammaglobulin för de blivande mödrar som utsatts för infektionsrisk samt fortsatt vetenskaplig forskning i syfte att skaffa ett effektivt vaccin mot röda hund. Däremot anser han icke avbrytande av havandeskapet motiverat. Han framhåller att det vid epidemien 1951 skulle ha krävts 800 graviditetsavbrytanden för att eliminera ungefär 80 foster med en av skador komplicerad framtid, vilket innebure att ca 700 barn skulle ha berövats ett så vitt man kunnat förutse normalt liv. Han påpekar också att ett sådant handlande skulle föra med sig vissa risker för mödrarna i form av operationsmortalitet, s. k. endometriosis, psykiska rubbningar och sterilitet.

De svåra sjukdomstillstånd hos fostret, som kan uppkomma till följd av ogynnsam blodgruppskombination mellan föräldrarna, kan i våra dagar behandlas med större utsikt till framgång än tidigare. Här må hänvisas till remissyttrandet från medicinska fakulteten vid Uppsala universitet, som påpekar att denna omständighet endast ytterst sällan kan vara ett fullgott skäl för legal abort på rent medicinsk indikation.

För närvarande finns, såsom Sveriges läkarförbund framhåller, icke någon säker metod att i tid förutsäga vilka barn som kommer att födas med obotliga skador. Skelettförändringar kan man inte konstatera förrän vid eller efter den tidsgräns som hittills varit gällande för avbrytande av havandeskap, och vissa pågående undersökningar tyder på att man möjligen ungefär från samma tid kan konstatera om fostret har funktionsdugliga hörselorgan, men andra missbildningar kan man som regel icke konstatera. För den händelse i enstaka fall svårare fosterskador trots allt skulle komma att fastställas, bör nu gällande indikationer kunna täcka behovet. För den som i sitt yrkesarbete städse arbetar med syfte att bevara liv förefaller det motbjudande att tänka sig att offra 4—10—12 friska foster, som inom några månader skulle blivit färdiga normala barn, för att nå det man ville i ett fall.

Under hänvisning till det ovan anförda får jag hemställa,
att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 100.

Stockholm den 2 april 1963

Rolf Kaijser